

การปฏิบัติตามกลยุทธ์การประกันคุณภาพของสถานศึกษาเอกชน
ขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1
Strategic Implementation of Quality Assurance for
Private Small School in Khonkaen Primary Educational
Service Area 1

สุภาพงษ์ ญาณไพศาล (Supapong Yanpaisan)*

ประยุทธ ชูสอน (Prayuth Chusorn)**

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิบัติตามกลยุทธ์ด้านการประกันคุณภาพของสถานศึกษาเอกชนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพ และนำเสนอแนวทางการปฏิบัติการเชิงกลยุทธ์ในการประกันคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 536 คน ซึ่งแบบสอบถามมีค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC) เท่ากับ 0.6-1.00 และค่าแอลฟาเท่ากับ 0.80 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำผลจากการวิเคราะห์แบบสอบถามมาเป็นแนวทางคำถามในการสนทนากลุ่มกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางการปฏิบัติการเชิงกลยุทธ์

ผลการวิจัยพบว่า ระดับการปฏิบัติการประกันคุณภาพด้านคุณภาพผู้เรียนอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการจัดการศึกษา ด้านสังคมแห่งการเรียนรู้ ด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา และด้านมาตรฐานการส่งเสริมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพปัญหาในด้านคุณภาพผู้เรียนมีปัญหาลู่อยู่ในระดับมาก ปัญหาด้านการ

* นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาคณาจักรมหาวิทยาลัยขอนแก่น

** อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

จัดการศึกษา ด้านสังคมแห่งการเรียนรู้ และด้านมาตรการส่งเสริมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัญหาด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย

แนวทางการปฏิบัติการเชิงกลยุทธ์จากการสนทนากลุ่มได้ 2 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์เพิ่มศักยภาพ ควรส่งเสริมและสนับสนุนโครงการที่เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพ การจัดห้องสมุดที่ให้บริการสื่อและเทคโนโลยี สร้างแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา มีการร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนในการกำหนดเอกลักษณ์ของสถานศึกษา และกลยุทธ์แก้วิกฤต ควรเร่งรัดและให้ความสำคัญต่อการใช้เทคโนโลยี การจัดการประชุมย่อยระหว่างผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา สร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

คำสำคัญ: กลยุทธ์ การประกันคุณภาพ สถานศึกษาเอกชนขนาดเล็ก

ABSTRACT

The objective of this research, titled “Strategic Implementation of Quality Assurance for Small Scholl In Khonkaen Primary Educational Service Area 1”, were to study the situation and problem in Quality Assurance of Small Sized Private Schools, and to suggest the guidelines for strategic practice for Quality Assurance. Questionnaires were as a tool to collect data with a sample group of 536 people. The validity of the questionnaires was examined by using IOC index formula was 0.6–1.00 and Alpha value 0.80. The data were analyzed by descriptive statistic using percentage, mean, and standard deviation. Then, the result of data analysis was the guideline for focus group Discussion interviewing with stakeholders to find out the tactical strategy practice.

The research found the practice level in students’ quality was at high level. For Educational Management, Supportive Measure, School Identity, and Learning Society respectively were at moderate level. For problem situation; in students’ quality was at high level, in educational management, supportive

measure, earning Society were at moderate level, and in school identity was at poor level.

The guidelines for strategic practice consisted of two strategies; 1. Improving the potentiality: promoting and supporting health care project, providing service in media and technology in the library, constructing the learning sources in both of inside and outside the school and collaborating between school parents and community for determining the school identity. And the second strategy was solving the crisis: the technology usage should be focused and emergently performed, the conference between the executive and personnel should be held, and the learning sources in both inside and outside the school, should be constructed and developed.

Keywords: Strategic, Quality assurance, Private small school

บทนำ

ปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงและแข่งขันในเรื่องของคุณภาพในด้านต่างๆ อย่างกว้างขวางมากขึ้น สิ่งที่จะทำให้นักเรียนเราอยู่รอดได้ในสังคมปัจจุบัน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ในทุกๆ ระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการศึกษาซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชนตลอดจนประชาชน ให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้าน เพื่อให้ได้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ รู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง และสามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรม คุณธรรม รู้จักพึ่งตนเองและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข ซึ่งถ้าสถาบันการศึกษาสามารถดำเนินการตามเป้าหมายดังกล่าวได้บรรลุ คือการให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพการศึกษา (สุภาวดี ตรีรัตน์, 2555)

หลังจากที่นายพงศ์เทพ เทพกาญจนา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศนโยบาย “ยุบ” โรงเรียนขนาดเล็ก โดยให้เหตุผลสำคัญสองประการ

คือ รัฐบาลไม่มีกำลังงบประมาณพัฒนาโรงเรียนทุกแห่ง และไม่สามารถนำงบประมาณจากเงินภาษีมาดูแลทุกโรงเรียนได้เท่าเทียมกัน ซึ่งส่งผลกระทบต่อโรงเรียนเอกชนขนาดเล็กที่ยังไม่ผ่านการประกันคุณภาพ คือจะมีนโยบายลดค่าใช้จ่ายรายหัวของนักเรียนที่รัฐจะต้องจ่ายให้กับโรงเรียนเอกชนลง และนั่นเองเป็นการบีบอีกวิธีหนึ่งที่จะทำให้โรงเรียนเอกชนขนาดเล็กจะต้องถูกปิดตัวลงเช่นกัน (ปิยวรรณ ประสันติสุข, 2556)

ดังนั้น การสร้างคุณภาพหรือการประกันคุณภาพมีความสำคัญมาก เพราะการประกันคุณภาพเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับระบบคุณภาพทุกระบบ เพื่อให้เกิดความมั่นใจในสินค้าหรือบริการ และบรรลุถึงความต้องการด้านคุณภาพที่กำหนดให้น่าพอใจ โดยเฉพาะการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งในปัจจุบันคุณภาพของผลผลิต คือ ผู้เรียน ยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ สะท้อนให้เห็นคุณภาพสถานศึกษาที่บริหารจัดการจากศึกษาล้มเหลว จึงจำเป็นต้องสร้างพื้นฐานด้วยการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (สุวิทย์ ยอดสละ, 2553)

การจัดการเชิงกลยุทธ์เป็นจุดบรรจบของความรู้สาขาต่างๆ ในวิชาการบริหารกับพลังแหล่งข้อมูลข่าวสาร เพื่อกำหนดขึ้นเป็นนโยบายที่หนักแน่นแม่นยำ เป็นระบบการบริหารที่มีวิวัฒนาการมาจากกระบวนการธุรกิจ ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ได้กับองค์กรไม่ว่าจะใหญ่หรือเล็ก รัฐหรือเอกชน และจำเป็นต่อการบรรลุผลสำเร็จขององค์กรด้วย ดังนั้นในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นองค์กรทางการศึกษา จะต้องศึกษาในเรื่องของการบริหารเชิงกลยุทธ์ด้วยเช่นกัน (สมยศ นาวิการ, 2544)

การนำหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์มาใช้ในการประกันคุณภาพสถานศึกษา จะช่วยให้การจัดการศึกษามีคุณภาพและมาตรฐานตามที่ต้องการได้ ซึ่งการบริหารเชิงกลยุทธ์จะให้คำตอบพื้นฐานสำคัญแก่ผู้บริหาร ซึ่งจะนำไปสู่แนวทางแก้ไขปัญหาก็เป็นที่น่าสนใจสำหรับสถานศึกษาเอกชนขนาดเล็ก ที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาให้สามารถปฏิบัติตามกลยุทธ์การประกันคุณภาพของสถานศึกษาได้อย่างดีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการประกันคุณภาพสถานศึกษาเอกชนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 1

2. เพื่อนำเสนอแนวทางการปฏิบัติการเชิงกลยุทธ์ในการประกันคุณภาพที่เหมาะสมสำหรับสถานศึกษาเอกชนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 1

วิธีดำเนินการ

1. ศึกษาสภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพสถานศึกษาเอกชนขนาดเล็กเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น 1 ฉบับ เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาเอกชนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ซึ่งได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้ปกครอง ในสถานศึกษา มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (Anderson, 1988) ซึ่งได้นำเอาตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพภายในของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ มาใช้ในการออกแบบ ซึ่งได้รับการตรวจหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน และได้ค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามเท่ากับ 0.6-1.0 และหลังจากเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างแล้ว นำผลที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการแปลผลด้วยโปรแกรม spss for windows version 11.5

2. นำเสนอแนวทางการปฏิบัติการเชิงกลยุทธ์ในการประกันคุณภาพสำหรับโรงเรียนเอกชนขนาดเล็ก เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการศึกษาซึ่งประกอบไปด้วยผู้อำนวยการสถานศึกษาเอกชน ครูผู้สอน ศึกษานิเทศก์ อาจารย์มหาวิทยาลัย รวมทั้งหมดจำนวน 9 ท่าน โดยนำผลจากการวิเคราะห์แบบสอบถาม มาเป็นแนวทางคำถามในการสนทนากลุ่ม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามประกอบไปด้วยผู้เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาเอกชนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ซึ่งประกอบไปด้วยกลุ่มผู้บริหาร กลุ่มครูผู้สอน กลุ่มผู้ปกครอง โดยใช้สูตรของ Taro Yamane (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

ความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ หากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มที่ 1 ผู้บริหาร จำนวน 31 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 29 คน กลุ่มที่ 2 ครูผู้สอนจำนวน 236 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 148 คน กลุ่มที่ 3 ผู้ปกครอง จำนวน 3,525 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 359 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 536 คน

ผลการวิจัย

จากแบบสอบถามผู้เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาเอกชนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ซึ่งประกอบไปด้วยกลุ่มผู้บริหาร กลุ่มครูผู้สอน กลุ่มผู้ปกครอง พบว่ามีการปฏิบัติการประกันคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและปัญหาการปฏิบัติการประกันคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยแบ่งเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. สภาพการปฏิบัติการประกันคุณภาพ

1.1 ด้านคุณภาพผู้เรียน การปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ การให้นักเรียนดูแลตนเองให้มีสุขภาพแข็งแรง การเข้าร่วมกิจกรรมการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ การมีส่วนร่วมในการเผยแพร่และรณรงค์เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ ส่วนการปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือการให้นักเรียนปฏิบัติตามประเพณีวัฒนธรรมไทย แสดงถึงความรัก ห่วงแหน ชื่นชม ภาคภูมิใจอนุรักษ์และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทยให้ดำรงสืบไป

1.2 ด้านการจัดการศึกษา การปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำและมีความคิดริเริ่มที่เน้นการพัฒนานักเรียน ส่วนการปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือมีหลักสูตรเหมาะสมและสอดคล้องกับท้องถิ่น เช่น มีศูนย์ภูมิปัญญาชาวบ้าน ศูนย์สมุนไพรในโรงเรียน

1.3 ด้านสังคมแห่งการเรียนรู้ การปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ มีการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนและใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนเพื่อพัฒนาเรียนรู้ของผู้เรียนและบุคลากรของโรงเรียน เช่น ห้องสมุดเคลื่อนที่ ศูนย์ธรรมะ ส่วนการปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือมีการร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับองค์กรทางศาสนา เช่น การจัดค่ายพุทธธรรมการบำเพ็ญประโยชน์ในวัด

1.4 ด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา การปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือมีการจัดผลการดำเนินงานส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมาย วิสัยทัศน์ ปรัชญา และจุดเน้นของโรงเรียน เช่น สรุปรายงานประจำปี ส่วนการปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือมีการจัดโครงการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมาย วิสัยทัศน์ ปรัชญา และจุดเน้นของสถานศึกษา เช่น โครงการวันสถาปนาโรงเรียน โครงการโรงเรียนสวยด้วยมือเรา

1.5 ด้านมาตรการส่งเสริม การปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือมีการประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา เช่น การออกแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ความพึงพอใจ ส่วนการปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือการจัดโครงการ กิจกรรมพิเศษเพื่อตอบสนองนโยบาย จุดเน้นตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา เช่น งานวันการศึกษาเอกชน งานกีฬาเอกชน

จากผลการวิจัยสภาพการปฏิบัติการประกันคุณภาพทำให้ทราบว่าในส่วนการปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยสูงนั้นควรนำผลมาพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ส่วนการปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยต่ำควรมีการปฏิบัติหรือมีกิจกรรมเพิ่มเติม จนกลายเป็นจุดเด่นจุดแข็งของสถานศึกษาต่อไป

2. สภาพปัญหาการประกันคุณภาพ

2.1 ด้านคุณภาพผู้เรียน ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือนักเรียนปฏิบัติตนให้พ้นจากการทะเลาะวิวาทและปัญหาทางเพศ ส่วนปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือนักเรียนมีความชื่นชอบและเห็นคุณค่าของกีฬาและนันทนาการโดยเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ อย่างมีความสุข

2.2 ด้านการจัดการศึกษา ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือผู้บริหารสามารถให้คำแนะนำ คำปรึกษาทางวิชาการและเอาใจใส่การจัดการศึกษาอย่างเต็มศักยภาพและเต็มเวลา ส่วนปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือมีการจัดห้องสมุดที่ให้บริการสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อให้นักเรียน เรียนรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

2.3 ด้านสังคมแห่งการเรียนรู้ ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ มีการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในและใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกเพื่อพัฒนาเรียนรู้ของผู้เรียนและบุคลากร เช่น ห้องสมุดเคลื่อนที่

ศูนย์ธรรมะ ส่วนปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือมีการร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับองค์กรทางศาสนา เช่น การจัดค่ายพุทธธรรม การบำเพ็ญประโยชน์ในวัด

2.4 ด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือผู้บริหาร ครู บุคลากร ชุมชนและองค์กรภายนอกมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดเน้นจุดเด่นของสถานศึกษา เช่น การประชุมผู้ปกครอง ส่วนปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ มีการสร้างระบบการมีส่วนร่วมของนักเรียนและบุคลากรในการปฏิบัติตามกลยุทธ์ที่กำหนดอย่างครบถ้วนสมบูรณ์

2.5 ด้านมาตรการส่งเสริม ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือมีเอกลักษณ์ตามจุดเน้นหรือความเชี่ยวชาญเฉพาะของสถานศึกษาและได้รับรางวัลจากองค์กรภายนอกที่แสดงถึงการยอมรับในเอกลักษณ์นั้น ส่วนปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือการจัดโครงการ กิจกรรมพิเศษเพื่อตอบสนองนโยบาย จุดเน้นตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา เช่น งานวันการศึกษาเอกชน งานกีฬาเอกชน

จากผลการวิจัยสภาพปัญหาการประกันคุณภาพทำให้ทราบว่าในส่วนสภาพปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงนั้นควรมีการแก้ไขปรับปรุงเป็นการเร่งด่วน เพราะอาจเกิดส่งผลเสียระยะยาวต่อสถานศึกษา และนักเรียนได้ ส่วนสภาพปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยต่ำควรมีการแก้ไขหรือมีกิจกรรมเพิ่มเติม จนทำให้ปัญหาเหล่านั้นหมดไป

กลยุทธ์ในการประกันคุณภาพ โดยนำผลการวิเคราะห์แบบสอบถามมาเป็นแนวทางคำถาม โดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ซึ่งมีผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง 9 ท่าน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ครูผู้สอน ศิษยานุศิษย์ อาจารย์มหาวิทยาลัย ร่วมวิเคราะห์โดยนำหลัก SWOT analysis หาประเด็นจุดอ่อน จุดแข็ง อุปสรรค และโอกาสของการประกันคุณภาพ ซึ่งได้แนวทางปฏิบัติเชิงกลยุทธ์คือกลยุทธ์เพิ่มศักยภาพและกลยุทธ์แก้วิกฤต

1. กลยุทธ์เพิ่มศักยภาพ (จุดแข็งและโอกาส)

1.1 ด้านคุณภาพผู้เรียน สถานศึกษาควรมีโครงการที่เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพและการออกกำลังกาย เช่น การเต้นแอโรบิค โครงการทันตสุขภาพ โครงการตรวจสุขภาพประจำเดือน เป็นต้น และโครงการที่เกี่ยวกับการฝึกการอ่านให้คล่อง เช่น โครงการฝึกอ่านตามคาราโอเกะ โครงการบัญชีคำศัพท์ที่นักเรียนอ่านไม่ได้

1.2 ด้านการจัดการศึกษา สถานศึกษาจะควรกำหนด ปรับเปลี่ยน แก้ไข วิสัยทัศน์ให้ทันสมัยกับยุคเหตุการณ์ปัจจุบันเสมอ และมีการจัดประชุมระหว่างผู้บริหาร คณะครู ผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชนอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง และมีการจัดห้องสมุดที่ให้บริการสื่อและเทคโนโลยีแก่นักเรียน ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เช่น โครงการห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์เคลื่อนที่ โครงการอินเทอร์เน็ตไร้สายทั่วสถานศึกษา เป็นต้น

1.3 ด้านสังคมแห่งการเรียนรู้ สถานศึกษาควรสร้างแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เช่น โครงการห้องสมุดเคลื่อนที่ ศูนย์ธรรมะในชุมชน ค่ายพุทธธรรม เป็นต้น โดยจะเน้นให้ชุมชนและสถาบันทางศาสนามีส่วนร่วมกับสถานศึกษาให้มากที่สุด

1.4 ด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา สถานศึกษาควรมีการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมาย และวิสัยทัศน์ เช่น การสรุปรายงานผลการดำเนินงานประจำปี และต้องมีการร่วมมือกันระหว่าง สถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนในการกำหนดเอกลักษณ์ของสถานศึกษา เช่น โรงเรียนไหว้สวย โรงเรียนรักษาสีงวดล้อม เป็นต้น และในการปฏิบัติงานควรมีการติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ

1.5 ด้านมาตรการส่งเสริม สถานศึกษาควรมีการออกประเมินความพึงพอใจของการดำเนินงานสถานศึกษาอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง อาจทำได้ด้วยการออกแบบสอบถาม สัมภาษณ์เป็นรายบุคคล

2. กลยุทธ์แก้วิกฤต (จุดอ่อนและอุปสรรค)

2.1 ด้านคุณภาพผู้เรียน สถานศึกษาควรมีการใช้เทคโนโลยีในการช่วยให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในด้านปัญหาทะเลาะวิวาท หรือปัญหาทางเพศ เพราะปัจจุบันสื่อทางอิเล็กทรอนิกส์เข้ามามีอิทธิพลกับนักเรียนสมัยใหม่อย่างมาก และเป็นช่องทางที่สะดวกรวดเร็วที่สุด เช่น การใช้ facebook ในการแนะนำตอบ แก้ไขปัญหา เป็นต้น พร้อมทั้งใช้สื่อทางอิเล็กทรอนิกส์ปลูกฝังความความรัก ห่วงเห่น และชื่นชม ภาควิชาภูมิปัญญาและเผยแพร่วัฒนธรรมและส่งเสริมให้นักเรียนหมั่นออกกำลังกายและดูแลสุขภาพ เช่น โครงการประกวดถ่ายภาพ การแต่งกายแบบไทยหรือการออกกำลังกายผ่าน facebook หรือ instagram เป็นต้น

2.2 ด้านการจัดการศึกษา สถานศึกษาควรมีการจัดการประชุมย่อยระหว่างผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อแนะนำและตอบปัญหาข้อสงสัยต่างๆ และมีการเพิ่มสวัสดิการพิเศษให้กับบุคลากรที่สร้างผลงาน และมีการเพิ่มหลักสูตรท้องถิ่น บูรณาการกับวิชาที่สอนทุกวิชา

2.3 ด้านสังคมแห่งการเรียนรู้ สถานศึกษาควรมีการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งภายนอกและภายในสถานศึกษา โดยมีการขอความช่วยเหลือและร่วมมือจากทั้งชุมชน สถาบันศาสนา ทั้งเรื่องงบประมาณ แรงงาน เป็นต้น

2.4 ด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา สถานศึกษาควรให้ชุมชน และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการกำหนด วางแผนการสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษา ซึ่งจะทำให้สถานศึกษานั้นๆ เป็นสถานศึกษาของชุมชนอย่างแท้จริง

2.5 ด้านมาตรการส่งเสริม สถานศึกษาควรมีการจัดสรุปผลการดำเนินงานประจำปี และต้องมีผลงานหรือรางวัลที่เป็นที่ยอมรับต่อผู้ปกครอง และชุมชน โดยมีโครงการที่สอดคล้องกับแนวทางปฏิรูปการศึกษาไทย

สรุป และอภิปรายผล

ด้านคุณภาพผู้เรียนจะเห็นได้ว่าในด้านนี้จะมีระดับการปฏิบัติมากที่สุด และยังมีระดับปัญหาสูงที่สุดใน 5 ด้าน นั้นแสดงว่าสถานศึกษาต่างๆ ล้วนให้ความสำคัญในด้านนี้เป็นพิเศษเพราะเป็นด้านที่ส่งผลถึงนักเรียนโดยตรง ซึ่งผลรวมของระดับปัญหาที่มีปัญหามากกว่าด้านอื่นๆ ได้สอดคล้องกับผลวิจัยของสันติ ชัยชนะ (2549) ซึ่งศึกษาการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยผลการศึกษามลว่าสภาพปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยรวมมีสภาพอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ ด้านคุณภาพผู้เรียน และด้านการบริหารและการจัดการศึกษา

ด้านการจัดการศึกษานั้นโดยมากจะขึ้นอยู่กับฝ่ายบริหารเป็นสำคัญ ดังนั้นในการจะปฏิบัติหรือแก้ไขปัญหานั้นก็ควรจะเริ่มพัฒนาที่ฝ่ายบริหารก่อน จากงานวิจัยการที่ผู้บริหารสถานศึกษามีวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำและมีความคิด

ริเริ่มที่เน้นการพัฒนานักเรียน จะมีการปฏิบัติในค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้สอดคล้องกับผลวิจัยของมูริย์ แพร์หลาย (2554) ได้วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กตามกระบวนการ PDCA นั้น ผู้บริหารต้องกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับ การจัดหา การแบ่งงานและมอบหมายงานให้บุคลากร การจัดทำระบบสารสนเทศให้เป็นปัจจุบัน สนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัย นิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง โดยการใช้ภาวะผู้นำของผู้บริหารในการใช้กลยุทธ์ให้เกิดผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน ตลอดจนส่งเสริมการทำงานเป็นทีม

ด้านสังคมแหล่งการเรียนรู้เป็นการจัดแหล่งการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนเป็นหลัก ซึ่งต้องได้รับความร่วมมือทั้งจากสถานศึกษา ชุมชน สถาบันศาสนา และมีการบูรณาการระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีเข้าด้วยกัน ซึ่งจากงานวิจัยมีการปฏิบัติมากที่สุดคือการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาและใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและบุคลากรของโรงเรียนสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรพงศ์ เอื้อศิริพรฤทธิ์ (2547) ซึ่งศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้รวมความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดภาคใต้ ซึ่งมีการรวมองค์ประกอบทางด้านต่างๆ เข้าด้วยกันเป็นเชิงประจักษ์ในการพัฒนาแห่งการเรียนรู้ และใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเพื่อพัฒนาเรียนรู้ของผู้เรียนและบุคลากร

ด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษาเป็นการสร้างเอกลักษณ์หรือแนวปฏิบัติของสถานศึกษาที่แต่ละแห่งจะมีไม่เหมือนกัน เพื่อเป็นจุดสนใจของแต่ละสถานศึกษา การได้มาซึ่งอัตลักษณ์นั้นควรจะผ่านการประชุม และทำความเข้าใจระหว่าง สถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชนเสียก่อน ซึ่งจากงานวิจัยสถานศึกษาควรสร้างอัตลักษณ์เฉพาะขึ้นเพื่อให้ผู้ปกครองรู้หรือเห็นได้ทันทีว่าเป็นสถานศึกษาใด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Mc Call (1987) ซึ่งศึกษาด้านอัตลักษณ์หรือเอกลักษณ์ว่าเป็นลักษณะอย่างไรอย่างใดอย่างหนึ่งในตัวบุคคลหรือตัวองค์กร ทำให้รู้ว่าเป็นบุคคลหรือองค์กรที่แตกต่างจากคนอื่น และทำให้คนอื่นรู้ว่าเป็นใครด้วยเอกลักษณ์ของตนเอง

ด้านมาตรการส่งเสริมการศึกษาเป็นสิ่งที่จะทำให้สถานศึกษาพัฒนาไปได้อีกขั้น นั่นก็คือสามารถตอบสนองความต้องการ หรือรับรู้ความต้องการของคนทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อที่จะได้นำมาใช้เป็นข้อมูลในการส่งเสริมหรือปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพโรจน์ กุลอึ้งประเสริฐ (2546) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการวางแผนการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี พบว่า การวิเคราะห์ข้อมูลและกำหนดแนวทางการพัฒนาขั้นตอนการปรับแผนหรือทำแผนใหม่ ควรมีมาตรการส่งเสริมหรือการกำหนดเป้าหมายแนวทางและมาตรฐานของการปรับแผนหรือทำแผนใหม่ที่อยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมและความพึงพอใจร่วมกันของบุคลากร

กลยุทธ์และแนวทางปฏิบัติเป็นการวิเคราะห์โดยนำประเด็นจุดอ่อน จุดแข็ง อุปสรรค และโอกาสของการประกันคุณภาพ มาใช้กำหนดแนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสม ซึ่งจะมีการวางกลยุทธ์หลักไว้ 2 กลยุทธ์คือ กลยุทธ์เพิ่มศักยภาพและกลยุทธ์แก้วิกฤต เพื่อกำหนดทิศทางขององค์กรอย่างชัดเจน ทำให้องค์กรปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ลดปัญหาที่เกิดขึ้นและเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไบศรี พันเทศ (2543) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงบประมาณเชิงกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ : กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคามพบว่า ต้องการพัฒนาระบบการบริหารจัดการให้มีการบริหารเชิงกลยุทธ์ หรือ การวางแผนกลยุทธ์ เพื่อกำหนดทิศทางขององค์กรอย่างชัดเจน ทำให้องค์กรปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ลดความขัดแย้งในองค์กรลงได้ ให้ความสำคัญที่วางแผนและควบคุมตามโครงการที่กำหนดขึ้นโดยคำนึงความเป็นจริงที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับหลักการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐที่มุ่งให้การบริหารจัดการอิสระและคล่องตัวเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ประกอบการที่จะนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้
 - 1.1 เนื่องจากสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมภายนอกต่างๆ เช่น

สภาพเศรษฐกิจ การเมืองและกฎหมายต่างๆ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ อาจทำให้กลยุทธ์หรือแนวทางในการปฏิบัติเปลี่ยนไป ด้วยเหตุนี้ผู้ประกอบการ ควรคำนึงถึงสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมในขณะนั้นด้วย ว่ามีความเหมาะสม ในการนำแนวทางปฏิบัติไปใช้ได้หรือไม่ ซึ่งอาจจะต้องปรับเปลี่ยนแนวทางปฏิบัติ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์แวดล้อมด้วย

1.2 แนวทางการปฏิบัติที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาจาก สถานศึกษาเอกชนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 1 ซึ่งผู้ประกอบการสถานศึกษาสามารถนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติได้ แต่เนื่องจาก สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของสถานศึกษาในแต่ละที่ไม่เหมือนกัน ผู้ประกอบการสถานศึกษาจึงต้องปรับให้เหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษานั้นๆ โดยอาจเลือกเฉพาะแนวทางปฏิบัติที่สามารถทำได้บางส่วน เพื่อนำไปสร้างจุดแข็ง ให้กับสถานศึกษาทำให้ได้เปรียบในเชิงการแข่งขันทางธุรกิจ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยรูปแบบการประกันคุณภาพภายในที่เหมาะสม สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กใน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

2.2 ควรศึกษาวิจัยและพัฒนาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ให้ได้มาตรฐานตามตัวบ่งชี้การประกันคุณภาพ การศึกษาขั้นพื้นฐาน

เอกสารอ้างอิง

- ใบศรี พันเทศ. (2543). การบริหารงบประมาณเชิงกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัย ในกำกับของรัฐ: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. รายงาน การค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปิยวรรณ ประสันตสุข. (2556). การยุบโรงเรียนขนาดเล็ก. หนังสือพิมพ์แนวหน้า. ค้นเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2556, จาก <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=33023&Key=hotnews>
- ไพโรจน์ กุลธัญญะประเสริฐ. (2546). แนวทางการวางแผนการศึกษาของโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี. รายงานการศึกษาค้นคว้าปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- มยุรีย์ แพ้วหลาย. (2554). **การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สันติ ชัยชนะ. (2549). **การประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4**. รายงานการศึกษาอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ บริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุภาวดี ตรีรัตน์. (2555). **แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา**. ค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2556, จาก http://bet.obec.go.th/depscl/images/depscl/depscl_schoolinternaleqa_1-51.doc
- สมยศ นาวิการ. (2544). **การบริหารเชิงกลยุทธ์**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุรพงศ์ เอื้อศิริพรฤทธิ์. (2547). **การพัฒนาตัวบ่งชี้รวมความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดภาคใต้**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุวิทย์ ยอดสละ. (2553). **การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพสถานศึกษา**. ค้นเมื่อ 27 พฤษภาคม 2556, จาก http://yordblogger.blogspot.com/2010/10/blog-post_21.html
- Anderson, L.W. (1988). **Likert Scales , Education Research Methodology and Measurement : An International Handbook**. John, D. keeves, eds, Victoria : Pergamon.
- McCall, M.W., Jr., Lombardo, M.M. and Morrison, A.M. (1988). **The lessons of experience: How successful executives develop on the job**. Lexington, MA:Lexington Books.
- Taro, Yamane. (1973). **Statistics : An Introductory Analysis**. Third edition. Newyork : Harper and Row Publication.